

การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิก ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีดีย์-สองพี่น้อง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

อัญชิสา แซ่กอ¹, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ², สีนินุช คุรุทเมือง แสนเสริม³

^{1,2,3}สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

อัญชิสา แซ่กอ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, สีนินุช คุรุทเมือง แสนเสริม. (2565). การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีดีย์-สองพี่น้อง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 5(1), 2565 : 12 – 21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การได้รับการส่งเสริมและต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีดีย์-สองพี่น้อง ประชากร คือ เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีดีย์-สองพี่น้อง จำนวน 173 ราย (ปี พ.ศ.2563) ทำการเก็บข้อมูลจากสมาชิกทุกราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.60 ปี พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 13.61 ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,853.19 บาท/ไร่ เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยมีความรู้มากที่สุดคือพื้นที่ปลูก และมีความรู้น้อยที่สุด คือ การจัดการกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ มีการปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมาก โดยคนส่วนใหญ่ปฏิบัติมากในประเด็นการเตรียมดินการปลูกและการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง และปฏิบัติน้อยที่สุดในประเด็น การบันทึกข้อมูลและตามสอบ ได้รับการส่งเสริมด้านเนื้อหามากที่สุด ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ต้องการรับการส่งเสริมมากที่สุดในประเด็นการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ เกษตรกรทั้งหมด ได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน โดยผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและเอกสารแผ่นพับ/คู่มือ และต้องการการส่งเสริมมากที่สุดผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ได้รับการสนับสนุนโดยเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ มีความต้องการการสนับสนุนมากที่สุดในประเด็นการหาตลาดรองรับผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมในประเด็นขาดความรู้ด้านการวางแผนการผลิตและการเดินทางไปพบเจ้าหน้าที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยากได้การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีปัจจัยการผลิต การตลาด และการแปรรูป

คำสำคัญ : การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว, การส่งเสริมการผลิต, มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

**Extension of Rice Seed Production under the Standard of Good Agricultural Practice
Community Rice Seed Center member of Ban E-Tia Song pi nong
Thawatchaburi District, Roi-Et Province**

Unchisa Saegor¹, Benchamas Yooprasert², Sineenuch Khrutmuang Sanserm³

^{1,2,3}School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University
Bang Pood sub- district, Pak Kred district, Nonthaburi 11120

Unchisa Saegor, Benchamas Yooprasert, Sineenuch Khrutmuang Sanserm. (2022). Extension of Rice Seed Production under the Standard of Good Agricultural Practice Community Rice Seed Center member of Ban E-Tia Song pi nong Thawatchaburi District, Roi-Et Province. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 5(1), 2022 : 12 – 21.

Abstract

The purposes of the study were to basic social and economic conditions, their knowledge of rice seed production under the standard of good agricultural practice, practice in compliance with good agricultural practice standards, the promotion and the need for promotion their problems and suggestions in extension of rice seed production under the standard of good agricultural practice community rice seed center member of Ban E-Tia Song pi nong. The population were 173 people of farmers in rice seed center member of Ban E-Tia Song pi nong (2020); collect data from all farmers. Data was analyzed by using descriptive analysis and content analysis. The results of the research revealed that the farmers were female 56.1%; the average age of 57.60 years; the average total area of rice seed production was 13.61 rai; the average production cost was 1,853.19 baht/rai. Almost all of the farmers knew about rice seed production in compliance with good agricultural practice standards at highest level. The knowledge at highest level was about production area while the knowledge at lowest level was about the production process management to gain qualified products. The farmers adopted the practice in compliance with good agricultural practice standards at high level in soil preparation, planting, plant care, harvest and post harvest, storage and transportation of products in the farm. They practiced at lowest level in the aspects of data recording and traceability. The farmers obtained the extension at highest level in the contents about harvest and post harvest. They required the extension at highest level in the production process management for qualified products. Mass method extension through village broadcasting towers and pamphlets/manuals was done to all of the farmers. The most required extension was through village broadcasting towers and field trips. 97.7% of the farmers were supported by the officers who made regular visit to give advice. The farmers needed the most support on the markets for rice seed yields. The farmers' extension problems were the lack of knowledge about production planning and travelling to meet the officers. The farmers suggested their products be qualified with Good Agricultural Practice Standards. Input factors, marketing and processing were also required by the farmers.

Keywords: rice seed production, extension of production, standard of good agricultural practice

1. บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารที่สำคัญชนิดหนึ่งของโลก โดยประชากรในภูมิภาคเอเชียมีรับประทานข้าว เป็นอาหารประจำวันมากกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก สำหรับประเทศไทยนั้นข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนภายในประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีประมาณ 59.98 ล้านไร่ และข้าวนาปรังประมาณ 12.06 ล้านไร่ สามารถผลิตข้าวได้ประมาณ 33.14 ล้านตันข้าวสาร ผลผลิตเฉลี่ย 553 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้นำเงินเข้าประเทศในปี 2561 จำนวน 182.08 ล้านบาท ปริมาณที่ส่งออก 11.23 ล้านตัน ซึ่งเป็นสินค้าทางการเกษตรที่สร้างมูลค่าในการส่งออกอันดับที่ 1 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) และยังเป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศอีกด้วย

ชุมชนบ้านอี่เตี้ย-สองพี่น้อง เกษตรกรมีอาชีพทำนาเป็นหลัก ทั้งในด้านการเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัว เมล็ดพันธุ์ข้าว จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตข้าว เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดีช่วยให้ได้ผลผลิตต่อไร่มากขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพดีและได้มาตรฐานซึ่งเกษตรกรมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวในปริมาณที่มาก จึงทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวในท้องตลาดมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละปี และเกิดสภาวะการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจากการทำนาโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในบางปีเกิดภาวะฝนทิ้งช่วง ทำให้ข้าวที่หว่านไว้แห้งตายต้องทำการหว่านใหม่อีกรอบ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ซื้อไว้ใช้ในการทำนามหุดไปต้องหาซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ซึ่งหาซื้อไม่ได้หรือมีราคาที่สูงมาก จึงจำเป็นต้องใช้ข้าวเปลือกที่ตนเองมีมาหว่านแทน ทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ต่อมาจึงมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองเพื่อแก้ปัญหา แต่เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีจำเป็นต้องควบคุมการปฏิบัติตั้งแต่ในแปลงนา สถานที่รวบรวม การปรับปรุงคุณภาพและการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวจนถึงการบรรจุ เพื่อลดความเสี่ยงของการปนของข้าวพันธุ์อื่น การทำลายของศัตรูพืชและการเสื่อมเสียที่ทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวมีคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐานคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจึงเห็นควรจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อส่งเสริมการผลิต พัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และสร้างความ

เชื่อถือให้กับผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเก็บเกี่ยวผลิตผลสำหรับใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการค้า (commercial rice seed) ในทุกขั้นตอนการผลิตในระดับฟาร์ม และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวซึ่งมีการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ ปรับปรุงคุณภาพและบรรจุเพื่อจำหน่าย หรือมีการบรรจุเพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมนำไปปลูกและผลิตเป็นข้าวเพื่อการบริโภคและนำไปแปรรูป โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และสุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ ต่อมาเกษตรกรจึงมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการข้าว โดยการสนับสนุนในด้านองค์ความรู้ บัณฑิตการผลิต มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ การอบรมศึกษาดูงาน ให้แก่สมาชิกเพื่อให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพไว้ใช้เองและจำหน่ายในชุมชน

ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษา เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอี่เตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้คัดเลือกพื้นที่ทำการศึกษาที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอี่เตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามระบบการเกษตรที่ดีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทั้งในระดับการใช้เพาะปลูกเองและการขยายผลในเชิงพาณิชย์นำไปสู่การแก้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ของชุมชน มีความเชื่อมั่นในแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ในชุมชนมากขึ้น สร้างรายได้แบบพึ่งพาตนเอง เพิ่มผลกำไรและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอี่เตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4. เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอู่เตี้ย-สองพี่น้อง จำนวน 173 ราย (ปี พ.ศ. 2563) เก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอู่เตี้ย-สองพี่น้องทุกราย ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยประสานงานเกษตรตำบลเจ้าของพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอู่เตี้ย-สองพี่น้อง เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูล แล้วทำการสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการผลิตข้าวเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และตอนที่ 5 ปัญหาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาทำการสัมภาษณ์มาตรฐานให้คะแนน จัดทำรหัสการบันทึกข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.60 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 67.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.61 คน มีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เฉลี่ย 4.92 ปี การได้รับการฝึกอบรมสัมมนา ศึกษางานเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3.16 ครั้ง/ปี ร้อยละ 96.0 มีอาชีพหลักเกษตรกร ร้อยละ 57.8 อาชีพรองค้าขาย ร้อยละ 65.9 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 18.5 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และร้อยละ 95.4 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 13.61 ไร่ จำนวนแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 4.61 คน ร้อยละ 94.4 ใช้แหล่งเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,853.19 บาท/ไร่ รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 4,818.30 บาท/ไร่ รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 76,730 บาท หนี้สินรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 115,928.32 บาท

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.1 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 18.64 โดยมีความรู้ในประเด็นคือพื้นที่ปลูก และมีความรู้ที่น้อยที่สุดคือ การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ

4.3 การปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.8 ปฏิบัติตามหลักการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 34.7 ปฏิบัติตามหลักการในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด โดยมีจำนวนข้อที่ปฏิบัติเฉลี่ย 19.73 คะแนน

4.4 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.4.1 ประเด็นการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหา

1) การได้รับการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.7 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวมากที่สุด รองลงมาด้านพื้นที่ปลูก เกษตรกรร้อยละ 97.1 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการผลิตให้ปลอดภัยจากพันธุ์ปนและการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง ร้อยละ 96.0 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 95.4 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา ร้อยละ 94.8 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และร้อยละ 93.1 ได้รับการส่งเสริมประเด็นการบันทึกข้อมูลและตามสอบ

2) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหา เกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมในประเด็นด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการการส่งเสริมประเด็นการบันทึกข้อมูลและตามสอบ ประเด็นการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และประเด็นการผลิตให้ปลอดภัยจากพันธุ์ปน ระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง ประเด็นด้านพื้นที่ปลูก ประเด็นด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ และประเด็นการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา ตามลำดับ

4.4.2 ประเด็นการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการ พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมในระดับมากที่สุด คือ ร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริม ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและเอกสารแผ่นพับ/คู่มือ และเกษตรกรต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด คือ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

4.4.3 ประเด็นด้านการสนับสนุนการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

1) การได้รับการสนับสนุนและความต้องการการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรได้รับการสนับสนุนในระดับมากที่สุด คือ เกษตรกร ร้อยละ 93.6 ได้รับการสนับสนุนจากการจัดหาแหล่งสินเชื่อ เพื่อนำมาซื้อปัจจัยการผลิต และเกษตรกรต้องการการส่งเสริมในระดับปานกลาง ในประเด็น การจัดหาแหล่งสินเชื่อ เพื่อนำมาซื้อปัจจัยการผลิต

2) การได้รับการสนับสนุนและความต้องการการสนับสนุนด้านการบริการ พบว่า เกษตรกรได้รับการสนับสนุนในระดับมากที่สุด คือ ร้อยละ 97.7 ได้รับการสนับสนุนโดยเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ และเกษตรกรต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุด คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานต่าง ๆ

3) การได้รับการสนับสนุนและความต้องการการสนับสนุนด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรได้รับการสนับสนุนในระดับมากที่สุด คือ ร้อยละ 96.0 ได้รับการสนับสนุนโดยวิธีการขาย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ (ส่งเสริมการขาย) และเกษตรกรต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุด คือ การหาตลาดรองรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.5 ปัญหาด้านการผลิตเมล็ดตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

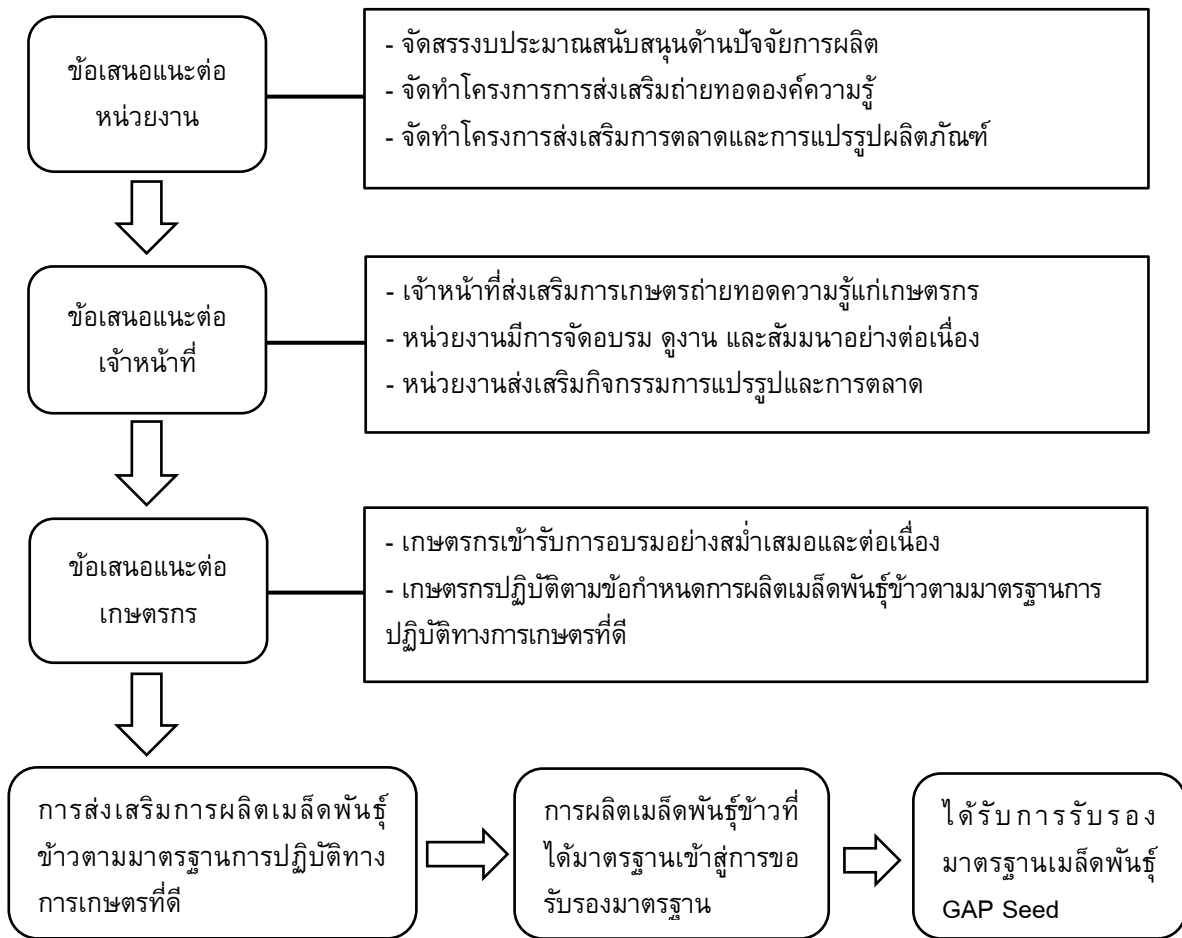
จากการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียม การปลูก เกษตรกร ร้อยละ 42.2 มีปัญหาค่าใช้จ่ายในการเตรียมดินสูง ด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 18.5 มีปัญหาเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา เกษตรกรร้อยละ 45.1 มีปัญหาดันทุนราคาปุ๋ย สารกำจัดโรค/แมลงศัตรูพืช ด้านการผลิตให้ปลอดภัยจากพันธุ์ปน เกษตรกร ร้อยละ 20.8 มีปัญหาไม่มีเวลาในการตรวจตัดพันธุ์ปน ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 33.0 มีปัญหาค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง เกษตรกรร้อยละ 15.6 มีปัญหาขาดแคลนกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สะอาด ด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ เกษตรกรร้อยละ 56.6 มีปัญหาไม่มีความรู้ด้านการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และด้านการบันทึกข้อมูล เกษตรกรร้อยละ 50.3 มีปัญหาขาดความรู้ด้านการจดบันทึกข้อมูล

4.6 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล เกษตรกร ร้อยละ 45.1 มีปัญหาการเดินทางไปพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานไม่สะดวกและไกลเกินไป ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 39.9 มีปัญหาขาดการสาธิตด้านการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว และด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.1 มีปัญหาขาดการสนับสนุนด้านการตลาด

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

5. อภิปรายผล

การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอู่เตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย 4 ประเด็น ดังนี้

5.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากผลการวิจัยเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีพบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.1 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 18.64 ซึ่งเกษตรกรมีความรู้มากที่สุดในการเลือกพื้นที่ปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การผลิตให้ปลอดจากพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและขนย้ายภายในแปลง การบันทึกข้อมูลและตามสอบสอดคล้องกับ ทรายวิทย์ คำหล้า (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมืองจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ร้อยละ 97.9 สามารถตอบถูกทุกประเด็น แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวหอมมะลิเป็นแหล่งที่ไม่ไหลผ่านชุมชน การเลือกพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิเป็นพื้นที่ไม่เคຍะบาดของศัตรูพืชความรู้ในการเลือกใช้สารเคมีเลือกชนิดที่ตรงกับศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อสีให้ได้ข้าวสารคุณภาพที่ดีควรเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การทำให้ผลผลิตปลอดจากศัตรูพืชเก็บในสถานที่ที่สามารถระบายอากาศได้ การผลิตข้าวให้ได้ตรงตามพันธุ์ จัดหาพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ การบันทึกข้อมูลควรบันทึกแหล่งที่มาทุกขั้นตอน สำหรับเกษตรกรทั่วไป มีความรู้มากในประเด็น การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยวการเลือกพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ การผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อสีให้ได้ข้าวสารคุณภาพที่ดีการทำให้ผลผลิตปลอดจากศัตรูพืช การบันทึกข้อมูล และมีความรู้ น้อยในประเด็น การเลือกใช้สารเคมี แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวหอมมะลิ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวให้ได้ตรงตามพันธุ์

อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการอบรมปีละ 3-4 ครั้ง ทำให้เกษตรกรมีความรู้ในเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ 1) พื้นที่ปลูก 2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว 3) การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา 4) การผลิตให้ปลอดจากพันธุ์ปน 5) การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การรักษาและการขนย้ายภายในแปลง 7) การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ 8) การบันทึกข้อมูลและตามสอบเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าเกษตรกรมีความรู้ น้อยสุดด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ ในประเด็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ต้องได้รับการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรอาจขาดความชำนาญในการใช้วัตถุดิบทรายและยังขาดความเข้าใจ ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ในประเด็นนี้

5.2 การปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.8 มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 19.73 คะแนนสอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ จันทอง (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การยอมรับต่อระบบการจัดการคุณภาพข้าว (GAP) ของเกษตรกรในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าเกษตรกรในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ส่วนใหญ่มีการยอมรับต่อระบบการจัดการคุณภาพข้าว (GAP) ในระดับที่มาก เนื่องจากการปลูกข้าวปลอดสารพิษหรือระบบการทำ การเกษตรที่ดี(GAP) เกษตรกรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐกำหนดขึ้นมาเพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพปราศจากสารพิษเจือปน และเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ เกษตรกรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดดังนี้ใช้น้ำจากแหล่งน้ำสะอาดปลอดภัย พื้นที่เพาะปลูกไม่มีสารเคมีเจือปน ไม่มีการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร มีการจัดคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว มีการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการขนย้าย การเก็บ

รักษา และการรวบรวมผลผลิต และมีการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกรที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ผลผลิตที่ได้ออกมาเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากการวิจัยยังพบว่าด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ ประเด็นมีการปฏิบัติและการจัดหาตามแผนควบคุมการผลิตคิดเป็นร้อยละ 11.0 และด้านการบันทึกข้อมูลและตามสอบในทุกประเด็น ซึ่งถือว่าเป็น การปฏิบัติน้อย อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญและจำเป็นของแผนควบคุมการผลิตและการบันทึกข้อมูลและตามสอบ อีกทั้งยังมีเกษตรกรบางส่วนใหญ่เขียนหนังสือไม่เป็น และสายตาสั้น เนื่องจากสูงอายุ ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมโดยจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในทุกประเด็นและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน

5.3 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.3.1 ด้านเนื้อหา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.7 ได้รับการส่งเสริมเนื้อหาประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยได้รับการส่งเสริมประเด็นด้านพื้นที่ปลูกและเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาในระดับมากที่สุด ในเรื่องการบันทึกข้อมูลและตามสอบ และการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับ ประถม ทองเซอร์ (2553) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการจดบันทึกข้อมูลในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรไม่ทราบวิธีการจดบันทึกข้อมูล ถึงแม้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ผ่านการฝึกอบรมด้าน GAP มากกว่า 2 ครั้งแต่เกษตรกรก็ยังต้องการความรู้ดังกล่าวเพื่อไปประยุกต์ใช้ในการทำ GAP แต่ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ บางส่วนใหญ่เขียนหนังสือไม่เป็น และสายตาสั้น เนื่องจากสูงอายุ

อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรมีอาชีพหลักทำการเกษตรมีประสบการณ์ในการทำนาและมีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่แล้ว จึงเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรทำให้

ได้รับการส่งเสริมผ่านหน่วยงานราชการมากขึ้นโดยเกษตรกรได้รับการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ได้รับการส่งเสริมวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนโดยผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และเอกสารแผ่นพับ/คู่มือ และเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนมากที่สุด โดยผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วิทยุทัศน์ และการจัดนิทรรศการ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของสุนันทา ณ มา (2561) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการรับการส่งเสริมผ่านการสื่อสารแบบกลุ่ม ได้แก่ การฝึกอบรม ความต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมผ่านหน่วยงานราชการบ่อยครั้งแล้ว จึงอยากได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกเหนือจากการฝึกอบรม วิธีการมวลชนเป็นวิธีที่สามารถศึกษาวิธีการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรได้พร้อมกันทั้ง

5.3.3 ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.7 ได้รับการสนับสนุนด้านการบริการโดยเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในระดับมากที่สุดด้านการตลาด โดยสนับสนุนการหาตลาดรองรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สอดคล้องกับ พรรณทิวา และบุศรา (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและบริการสนับสนุนในการดำเนินการผลิตข้าวหอมมะลิตามมาตรฐาน GAP ใน 7 ประเด็น ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมและบริการสนับสนุน การจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ได้จากแหล่งเชื่อถือได้ ได้แก่ ศูนย์วิจัยข้าวของกรมวิชาการเกษตร การจัดหาปุ๋ย เคมีอินทรีย์สูตร 7-4-4 เพื่อให้ทดแทนปุ๋ยเคมีและการส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพสำหรับกำจัดศัตรูข้าว รวมถึง เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการ ผลิตข้าวหอมมะลิตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่ เหมาะสม (GAP) รองลงมาเกษตรกรได้รับ

การส่งเสริมและ บริการสนับสนุนด้านอื่นๆ เช่น การบริการตรวจคุณสมบัติ หรือความอุดมสมบูรณ์ของดินปลูกหรือตรวจสารพิษตกค้าง ในดินและน้ำ การได้ศึกษาดูงานด้านมาตรฐาน GAP จาก เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และการจัดหาตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิ GAP

จะเห็นได้ว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการส่งเสริม และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการนำไปปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีความต้องการการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ โดยเกษตรกรต้องการส่งเสริมในด้านการตลาดเนื่องจากว่าราคาผลผลิตของเกษตรกรเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีไม่คงที่และไม่แตกต่างจากเมล็ดพันธุ์ข้าวทั่วไปมากนัก

5.4 ปัญหาในการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีปัญหาไม่มีการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ ไม่มีความรู้ด้านการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน มีปัญหาในการบันทึกข้อมูลโดยขาดความรู้ด้านการจดบันทึกข้อมูล สอดคล้องกับ จุฬามาศ ศาสสุนทร (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ในพื้นที่จังหวัดยโสธร พบว่า เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP มีความรู้ความเข้าใจบางส่วนเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวในเรื่องของการจัดการข้าวพันธุ์ปน

อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรไม่เข้าใจถึงความสำคัญและจำเป็นของการจัดการกระบวนการผลิต การวางแผน การผลิต และการบันทึกข้อมูล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้เพื่อให้เกษตรกรได้เข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมาตรฐานยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในบางประเด็น เช่น การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และการบันทึกข้อมูลและตามสอบ ควรมีการส่งเสริมความรู้เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกข้อกำหนด

2) จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนด้านการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุดจึงควรส่งเสริมการตลาดรองรับให้หลากหลาย เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ที่ยั่งยืน

3) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดประสบการณ์ในการศึกษาแปลงตัวอย่างเพื่อความเข้าใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและผ่านการรับรอง

4) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดปัจจัยการผลิต ได้แก่ แหล่งน้ำ ระบบน้ำชลประทาน บ่อบาดาล โซลาร์เซลล์ เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

6.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกระบวนการทำงานของกลุ่ม

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ แหล่งน้ำ ระบบน้ำชลประทาน บ่อบาดาล โซลาร์เซลล์ เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนโครงการเพิ่มศักยภาพให้แก่เกษตรกรเพื่อเข้าสู่การขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและส่งเสริมด้านการตลาดและการแปรรูป

6.1.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรผ่านการรับรอง

2) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำแปลงสาธิตมีแปลง
เกษตรกรต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้แก่เกษตรกร

3) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตาม ประสานงาน
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรในการสนับสนุน
ปัจจัยการผลิต ได้แก่ แหล่งน้ำ ระบบน้ำชลประทาน ป่อ
บาดาล โซล่าเซลล์ เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

4) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถ่ายทอดความรู้ด้าน
การตลาดและการแปรรูปให้แก่เกษตรกร

6.1.4 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) เกษตรกรเข้ารับการอบรมการให้ความรู้เพิ่ม
ศักยภาพเพื่อเข้าสู่การขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2) เกษตรกรนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรมมา
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่าง
เคร่งครัด

3) เกษตรกรเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยการแปรรูป
เพื่อให้เกิดความหลากหลายและสร้างรายได้ อย่างยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความแตกต่างออกไป
เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน จะได้ทำให้ทราบถึงการ
ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่บริบทอื่น

2) ควรมีการศึกษาการส่งเสริมด้านการตลาด เพื่อเพิ่ม
ช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้าน
เทคโนโลยี และการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความ
หลากหลายและสร้างรายได้ อย่างยั่งยืนต่อไป

3) ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเทคนิคและวิธีการ
ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามหลักวิชาการ เพื่อ
ขอรับรองมาตรฐานต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ คาสุนทร พีระยศ แข็งขัน และกิตติ ศรีสะอาด. (2560). การศึกษาวิจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรอง
มาตรฐานการผลิตข้าว GAP ในพื้นที่จังหวัดยโสธร. *วารสารเกษตรพระวรุณ*. 14(1): 82-94.
- ณัฐวุฒิ จันทอง และพหล ศักดิ์กะทัศน์. (2558). การยอมรับต่อระบบการจัดการคุณภาพข้าว(GAP) ของเกษตรกรในอำเภอ
วิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. *วารสาร ว. วิทย์. กษ.* 46, 3 (พิเศษ): 553-556.
- ธราวิทย์ คำหล้า. (2556). *การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมืองจังหวัด
ศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.ข
- ประดม ทองเซอร์. (2553). *ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์
พัฒนาโครงการ หลวงทุ่งเริง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรรณทิวา กว่างเงิน และบุศรา ลีมนรินทร์กุล. (2560). ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอม
มะลิที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารแก่นเกษตร*. 45, ฉบับพิเศษ 1: 580-
587.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *พื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวปี 2558*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2563, จาก
<http://www.oae.go.th/main.php?filename=index>.
- สุนันทา ณ มา. (2561). *ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอ
ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.